

habitavit in parochia, essent propinqui sacerdotis, & cum filio ejus non possent contrahere. Ergo nec adoptio, quæ trahit adoptatum in curam adoptantis, hoc facere potest.

2. Præterea. Ex hoc quod aliquis alicui sit beneficium, non contrahitur aliquid propinquitatis vinculum. Sed nihil aliud est adoptio quam collatio cuiusdam beneficii. Ergo ex adoptione non fit aliquid propinquitatis vinculum.

3. Præterea. Pater naturalis principaliter filio providet in tribus, ut Philosophus dicit (Lib. VIII. Ethic. cap. xi. circ. princ. & cap. xii. circ. med.) quia scilicet ab ipso habet esse, nutrimentum, & disciplinam: hæreditatis autem successio est posterius ad ista. Sed per hoc, quod aliquis alicui providet in nutrimento, & disciplina, non contrahitur aliquid propinquitatis vinculum: alias nutriendi, & pedagogi, & magistri essent propinqui: quod falsum est. Ergo nec per adoptionem, per quam aliquis succedit in hæreditate alterius, contrahitur aliqua propinquitatis.

4. Præterea. Sacramenta Ecclesie non subduntur humanis legibus. Sed matrimonium est sacramentum Ecclesie. Cum ergo adoptio sit inducta per legem humanam, videtur quod non possit impedire matrimonium aliquid vinculum ex adoptione contractum.

Sed contra. Cognatio matrimonium impedit. Sed ex adoptione quedam cognatio causatur, scilicet legalis, ut pater per ejus definitionem: est enim *legalis cognatio quædam proximitas proveniens ex adoptione*. Ergo ex adoptione causatur vinculum, per quod matrimonium impeditur.

Præterea. Hoc idem habetur ex auctoritatibus in littera positis (IV. dist. xlii.).

Respondeo dicendum, quod lex divina illas præcipue personas à matrimonio excludit quas necesse erat cohabitare; ne, ut Rabbi Moyses dicit (Lib. III. *Dux errant*, cap. I. à med.) si ad eas liceret uti carnali copula, facilis pateret concupiscentie locus, ad quam reprimendam matrimonium est ordinatum. Et quia filius adoptatus conversatur in domo patris adoptantis, sicut filius naturalis: ideo legibus humanis prohibuitur inter tales matrimonium contrahi; & talis prohibicio est per Ecclesiam approbata. Et inde est, quod legalis cognatio matrimonium impedit.

Et per hoc patet solutio ad prima tria. Quia per omnia illa non inducitur talis cohabitatio quæ possit fomentum concupiscentie præstare. Et ideo ex eis non causatur propinquitatis, quæ matrimonium impedit.

Ad quartum dicendum, quod prohibitio legis humane non sufficeret ad impedimentum matrimonii, nisi interveniret Ecclesie auctoritas, quæ idem etiam interdicit.

ARTICULUS III. 238

Utrum cognatio legalis contrahatur solum inter adoptantem patrem, & filium adoptatum.

Ad tertium sic proceditur. Videtur quod talis cognatio non contrahatur nisi inter patrem adoptantem, & filium adoptatum. Maxime enim videtur quod deberet contrahi inter patrem adoptantem, & matrem naturalem adoptati, sicut accidit in cognatione spiritali. Sed inter tales nulla est cognatio legalis. Ergo nec inter alias aliquas personas præter adoptantem, & adoptatum.

2. Præterea. Cognatio impediens matrimonium est perpetuum impedimentum. Sed inter filium adoptatum, & filiam naturalem adoptantis non est perpetuum impedimentum: quia soluta adoptione per mortem adoptantis, vel mancipationem adoptati, potest contrahere cum ea. Ergo cum ea non habuit aliquam propinquitatem quæ matrimonium impedit.

3. Præterea. Cognatio spiritalis in nullam personam transit quæ non possit ad aliquid sacramentum tenere, vel suscipere: unde in non baptizatum non transit. Sed mulier non potest adoptare, ut ex dictis patet (art. 1. huj. quæst. ad 3.) Ergo cognatio legalis non transit à viro in uxorem.

4. Præterea. Cognatio spiritalis est fortior quam legalis. Sed spiritalis non transit in nepotem. Ergo nec legalis.

Sed contra. Plus concordat cognatio legalis cum conjunctione carnis, vel propagatione, quam spiritalis. Sed spiritalis cognatio transit in alteram personam. Ergo, & legalis.

Præterea. Ad hoc sunt auctoritates quæ in littera ponuntur (IV. dist. xlii.).

Respondeo dicendum, quod triplex est legalis cognatio. Prima quasi descendentiæ, quæ contrahitur inter patrem adoptantem, & filium adoptatum, & filii adoptivi, & nepotem, & sic deinceps. Secunda, quæ est inter filium adoptivum, & filium naturalem. Tertia, per modum cuiusdam affinitatis, quæ est inter patrem adoptantem, & uxorem filii adoptivi, vel à contrario inter filium adoptatum, & uxorem patris adoptantis. Prima ergo cognatio, & tertia perpetuo matrimonium impediunt; secunda autem non, nisi quamdiu manet in potestate patris adoptantis: unde, mortuo patre, vel filio emancipato, potest contrahi inter eos matrimonium.

Ad primum ergo dicendum, quod per generationem spiritualem non trahitur filius extra potestatem patris, sicut fit per adoptionem:

ARTICULUS I. 239

Utrum frigiditas matrimonium impediatur.

3. Thom. IV. dist. xxxiv. quasi unic. art. 2. & seq.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod frigiditas matrimonium contrahendum non impediatur. Copula enim carnalis non est de essentia matrimonii: quia perfectiora sunt matrimonia hominum pari voto continentium. Sed frigiditas nihil tollit de matrimonio nisi carnalem copulam. Ergo non est impedimentum dirimens matrimonium contractum.

2. Præterea. Sicut nimia frigiditas impedit carnalem copulam, ita nimia caliditas, quæ hominem exsiccatur. Sed caliditas non ponitur matrimonii impedimentum. Ergo nec frigiditas debet poni.

3. Præterea. Omnes senes sunt frigidi. Sed senes possunt matrimonium contrahere. Ergo, &c.

4. Præterea. Si scit mulier virum esse frigidum, quando cum eo contrahit, verum est matrimonium. Ergo frigiditas, quantum est de se, non impedit matrimonium.

5. Præterea. Contingit in aliquo esse caliditatem sufficienter moventem ad carnalem copulam cum aliqua corrupta, non autem cum aliqua virgine: quia cito calidum evaporat ratione suæ debilitatis, ut ad corruptendum virginem non sufficiat: & similiter est in aliquo sufficientis caliditas movens ad pulchram, quæ magis concupiscentiam inflamat, quæ non sufficienter ad turpem movetur. Ergo videtur quod frigiditas est impediat respectu unius, non tamen impediatur simpliciter.

6. Præterea. Mulier est universaliter frigidior viro. Sed mulieres non impediuntur à matrimonio. Ergo nec frigidi viri.

Sed contra est, quod dicitur extra, de frigidis, & maleficiis (cap. *Quod sedens*): *Sicut pater qui non potest reddere debitum, non est aptus conjugio; sic & qui impotentes sunt, minime apti ad contrahendum matrimonia reputantur.* Tales autem sunt frigidi. Ergo, &c.

Præterea. Nullus potest se obligare ad impossibile. Sed in matrimonio homo se obligat ad carnalem copulam, quæ ad hoc dat alteri sui corporis potestatem. Ergo frigidus, qui non potest carnaliter copulari, non potest matrimonium contrahere.

Respondeo dicendum, quod in matrimonio est contractus quidam, quo unus alteri obligatur ad debitum carnale solvendum. Unde sicut

Bb 2 in

tionem: & sic filius spiritalis remanet filius utriusque simul, non autem filius adoptivus. Et ideo non contrahitur aliqua propinquitatis inter patrem adoptantem, & matrem, vel patrem naturalem, sicut erat in cognatione spiritali.

Ad secundum dicendum, quod cognatio legalis impedit matrimonium propter cohabitationem: & ideo quando solvitur necessitas cohabitationis, non est inconveniens, si prædictum vinculum non maneat; sicut quando fuerit extra potestatem ejusdem patris. Sed pater adoptans, & uxor ejus semper quamdam auctoritatem retinent super filium adoptatum, & uxorem ejus: & propter hoc manet vinculum inter eos.

Ad tertium dicendum, quod etiam mulier ex concessione Principis adoptare potest. Unde etiam in ipsam transit cognatio legalis.

Et præterea non est causa quare cognatio spiritalis non transit in non baptizatum, quia non potest tenere alium ad sacramentum, sed quia non est alicujus spiritualitatis capax.

Ad quartum dicendum, quod per cognationem spiritualem filius non ponitur in potestate, & cura patris spiritalis, sicut in cognatione legali. Oportet enim, quod quisquid est in potestate filii, transeat in potestatem adoptantis patris. Unde adoptato patre, adoptantur filii, & nepotes, qui sunt in potestate adoptati.

QUÆSTIO LVIII.

De impedimentis frigiditatis, maleficii, furie, vel amentie, incestus, & defectus ætatis,

in quinque articulis divisæ.

Deinde considerandum est de quinque impedimentis matrimonii, scilicet de impedimento frigiditatis, maleficii, furie, vel amentie, incestus, & defectus ætatis.

Et circa hoc queruntur quinque.

Primo, utrum frigiditas matrimonium impediatur.

Secundo, utrum maleficium.

Tertio, utrum furia, vel amentia.

Quarto, utrum incestus.

Quinto, utrum defectus ætatis.

in aliis contractibus non est conveniens obligatio, si aliquis se obliget ad hoc, quod non potest dare, vel facere; ita non est conveniens matrimonii contractus, si fiat ab aliquo qui debitum carnaleolvere non possit: & hoc impedimentum vocatur *impotentia coeundi* nomine generali: quæ quidem potest esse vel ex causa intrinseca, & naturali; vel ex causa extrinseca, & accidentali, sicut per maleficium; de qua post dicitur (art. seq.) Si autem sit ex causa naturali, hoc potest esse dupliciter: quia vel est temporalis, cui potest subveniri remedio medicinæ, vel processu ætatis; & tunc non solvit matrimonium: vel est perpetua; & tunc solvit matrimonium; ita quod ille ex parte cuius allegatur impedimentum, perpetuo maneat abique spe conjugii, alius *ubat cui vult, in Domino.* (I. Corinth. vii. 39.) Ad hoc autem cognoscendum, utrum sit impedimentum perpetuum, vel non perpetuum, Ecclesia tempus determinatum adhibuit, in quo huius rei potest esse experimentum, scilicet triennium. Quod, si post triennium, in quo fideliter ex utraque parte dederunt operam copulæ carnali implendæ, inventiatur matrimonium non esse consummatum; iudicio Ecclesiæ dissolvitur. Et tamen in hoc quandoque Ecclesia errat: quia per triennium quandoque non sufficienter experiri potest perpetuitas impotentia. Unde Ecclesia, si se deceptam inveniat, per hoc quod ille in quo erat impedimentum, invenitur carnalem copulam cum alia, vel cum eadem perfecisse, reintegrat matrimonium præcedens, & dirimit secundum, quamvis de ejus licentia sit factum.

Ad primum ergo dicendum, quod quamvis actus carnalis copulæ non sit de essentia matrimonii; tamen potentia ad actum est de ejus essentia, quia per matrimonium datur utrique conjugum potestas in corpus alterius respectu carnalis copulæ.

Ad secundum dicendum, quod caliditas superflua vix potest esse impedimentum perpetuum. Si tamen inveniretur, quod per triennium impediret carnalem copulam, judicaretur perpetuum. Tamen, quia frigiditas magis, & frequentius impedit (tollit enim non solum commixtionem femininam, sed etiam vigorem membrorum, quo fit conjunctio corporum; ideo frigiditas magis hic ponitur impedimentum quam caliditas; cum omnis defectus naturalis ad frigiditatem reducat.

Ad tertium dicendum, quod senes quamvis quandoque non habeant caliditatem sufficientem ad generandum; tamen habent caliditatem sufficientem ad carnalem copulam. Et ideo conceditur eis matrimonium, secundum quod est in remedium; quamvis non competat eis, secundum quod est in officium naturæ.

Ad quartum dicendum, quod in quolibet contractu hoc universaliter tenetur, quod ille qui est impotens ad solvendum aliquid, non reputatur idoneus ad contractum illum quo se obligat ad ejus solutionem. Est autem impotens dupliciter. Uno modo, quia non potest solvere de jure: & sic talis impotentia omnibus modis facit contractum esse nullum, sive sciat ille cum quo facit talem contractum, hanc impotentiam, sive non. Alio modo, quia non sit solvendo de facto: & tunc si scit ille cum quo contrahit, hanc impotentiam, & nihilominus contrahit, ostenditur quod alium finem ex contractu querit: & ideo contractus stat. Si autem nescit, tunc contractus nullus est. Et ideo frigiditas, quæ causat talem impotentiam, ut homo non possit de facto solvere debitum, sicut, & conditio servitutis, per quam non potest homo de facto libere reddere, impediunt matrimonium, quando alter conjugum ignorat hoc, quod alius non potest reddere debitum. Impedimentum autem per quod quis non potest de jure reddere debitum, ut consanguinitas, annullat contractum matrimonium, sive sciat alter conjugum, sive non. Et propter hoc Magister ponit (IV. dist. xxxiv.) quod hæc duo, *frigiditas, & servitium*, faciunt personas non omnino illegitimas.

Ad quintum dicendum, quod non potest esse perpetuum impedimentum naturale viro respectu unius personæ, & non respectu alterius. Sed, si non possit implere carnalem actum cum virgine, & tamen possit cum corrupta; tunc medicinaliter aliquo instrumento possunt claustra pudoris frangi, & ei conjugii. Nec esset hoc contra naturam, quia non fieret ad delectationem, sed ad medicamentum. Abominatio autem mulieris non est causa naturalis, sed causa accidentalis extrinseca. Et ideo de ea est iudicium idem, quod de maleficio, de quo post dicitur. (art. seq.)

Ad sextum dicendum, quod mas est agens in generatione, sed femina est patiens: & ideo major caliditas requiritur in mare quam in femina ad opus generationis. Unde frigiditas quæ facit virum impotentem, non faceret mulierem impotentem. Sed in muliere potest esse impedimentum naturale ex alia causa; scilicet ariditate: & tunc idem est iudicium de ariditate mulieris, & de frigiditate viri.

ARTICULUS II. 240

Utrum maleficium possit impedire matrimonium.

Ad secundum sic proceditur. Videtur quod maleficium non possit impedire matrimonium. Huiusmodi enim maleficia sunt operatione demonum. Sed demones non habent potestatem ad impediendum matrimonii actum, magis quam corporales alios actus, quos impedire non possunt: quia sic totum mundum perirent, si comestionem, & gressum, & alia huiusmodi impedirent. Ergo per maleficia non potest impediri matrimonium.

2. Præterea. Opus Dei est fortius quam opus diaboli. Sed maleficium est opus diaboli. Ergo non potest impedire matrimonium, quod est opus Dei.

3. Præterea. Nullum impedimentum dirimit contractum matrimonium, nisi sit perpetuum. Sed maleficium non potest esse impedimentum perpetuum: quia cum diabolus non habeat potestatem nisi super peccatores, expulso peccato, tollitur maleficium, vel etiam per aliud maleficium, vel per exorcismos Ecclesiæ, qui sunt ordinati ad reprimendam vim demonum. Ergo maleficium non potest impedire matrimonium.

4. Præterea. Carnalis copula non potest impediri, nisi impediatur potentia generandi, quæ est principium ejus. Sed unius viri generativa potentia se habet ad omnes mulieres æqualiter. Ergo maleficium non potest esse impedimentum respectu unius mulieris, nisi sit respectu omnium.

Sed contra est, quod dicitur in Decret. xxxi. quæst. 1. (cap. iv.) *Si per sortiaris, vel maleficas*; & infra: *Si sanari non poterint, separari valebunt.*

Præterea. Potestas demonum est major quam potestas hominis: Job xli. 24. *Non est potestas super terram quæ comparatur ei qui factus est ut nullum timeret.* Sed opere humano potest aliquis fieri impotens ad carnalem copulam per aliquam potestatem, vel castratam; & ex hoc matrimonium impeditur. Ergo multo fortius virtute demonis hoc fieri potest.

Respondeo dicendum, quod quidam dixerunt, quod maleficium nihil aliud erat in mundo, nisi in æstimatione hominum, qui effectus naturales, quorum cause sunt occultæ, maleficiis imputabant. Sed hoc est contra auctoritatem Sanctorum, qui dicunt, quod demones habent potestatem supra corpora, & supra imaginationem hominum; quando a Deo permittuntur. Unde per eos malefici ali-

qua signa facere possunt. Procedit autem hæc opinio ex radice infidelitatis, sive incredulitatis: quia nunc credunt esse demones, nisi in æstimatione vulgi tantum, ut terrores, quos sibi facit homo ex sua æstimatione, imputet demoni; & quia etiam ex imaginatione vehementi aliquæ figuræ apparent in sensu tales, quales homo cogitat; & tunc creduntur demones videri. Sed hæc vera fides repudiatur, per quam angelos de cælo cecidisse, & demones esse credimus, & ex subtilitate suæ naturæ multa posse quæ nos non possumus: & illi qui eos ad faciendum talia inducunt, malefici vocantur.

Et ideo alii dixerunt, quod per maleficia præstari potest impedimentum carnali copulæ; sed nullum tale est perpetuum: unde non dirimit matrimonium contractum: & dicunt, jura esse revocata, quæ hoc dicebant. Sed hoc est contra experimentum, & contra novâ jurâ, quæ cum antiquis concordant.

Et ideo distinguendum est. Quia impotentia coeundi ex maleficio aut est perpetua; & tunc matrimonium dirimit, aut non est perpetua; & tunc non dirimit. Et ad hoc experiendum eodem modo Ecclesia tempus triennii præfixit, sicut, & de frigiditate dictum est (art. præc. in corp. & ad 2.) Tamen hæc differentia est inter maleficium, & frigiditatem: quia qui propter frigiditatem est impotens, ita est impotens ad unam sicut ad aliam: & ideo quando matrimonium dirimitur, non datur licentia ei ut conjugatur alteri: sed ex maleficio homo potest esse impotens ad unam, & non ad aliam: & ideo quando iudicio Ecclesiæ matrimonium dirimitur, utrique datur licentia, ut alteram copulam quærat.

Ad primum ergo dicendum, quod quia corruptio peccati prima, per quam homo factus est servus diaboli, in nos per actum generativæ potentie devenit; ideo maleficii potestas permittitur diabolo a Deo in hoc actu magis quam in aliis; sicut in serpentibus magis ostenditur virtus maleficiorum quam in aliis animalibus, ut dicitur in Genesi (cap. iii.) quia per serpentem diabolus mulierem tentavit.

Ad secundum dicendum, quod opus Dei potest opere diaboli impediri divina permissione; non quod diabolus sit Deo fortior, ut per violentiam opera ejus destruat.

Ad tertium dicendum, quod maleficium quoddam est ita perpetuum, quod non potest habere remedium humanum, quamvis Deus posset remedium præstare, demonem cogendo; vel etiam demon desistendo: non enim semper oportet, ut id quod per maleficium factum est, possit per maleficium aliud destrui, ut ipsi malefici consentent: & etiam posset per maleficium remedium adhiberi, nihilominus perpetuum reputaretur, quia nullo

nullo modo debet aliquis dæmonis auxilium per maleficium invocare. Similiter non oportet, quod si per peccatum aliquod diabolo data est potestas in aliquem, cessante peccato, cesset potestas: quia poena interdum remanet, culpa transeunte. Similiter etiam exorcismi Ecclesiæ non valent ad reprimendum dæmones semper quantum ad omnes molestias corporales, iudicio divino hoc existente; semper tamen valent contra illas infestationes dæmonum contra quas principaliter instituti sunt.

Ad quartum dicendum, quod maleficium quandoque potest præstare ad omnes impedimentum, quandoque ad unam tantum: quia diabolus voluntaria causa est, non ex necessitate naturæ agens.

Et præterea impedimentum maleficii potest esse ex impressione dæmonis in imaginatione hominis; ex qua tollitur viro concupiscentiæ movens ad talem mulierem, & non ad aliam.

ARTICULUS III. 241

Utrum furia impediat matrimonium.

AD tertium sic proceditur. Videtur quod furia non impediat matrimonium. Matrimonium enim spirituale, quod in baptismo contrahitur, dignius est quam carnale. Sed furiosi possunt baptizari. Ergo & matrimonium contrahere.

2. Præterea. Frigiditas impedit matrimonium, in quantum impedit carnalem copulam: quæ non impeditur per furiam. Ergo nec matrimonium.

3. Præterea. Matrimonium non dirimitur nisi per aliquod impedimentum perpetuum. Sed de furia non potest sciri, utrum sit impedimentum perpetuum. Ergo non dirimit matrimonium.

4. Præterea. In verbis supradictis (quæst. L.) sufficienter continentur impedimenta impedientia matrimonium. Sed ibi non fit mentio de furia. Ergo, &c.

Sed contra. Plus tollit usum rationis furia quam error. Sed error impedit matrimonium. Ergo, & furia.

Præterea. Furiosi non sunt idonei ad aliquem contractum sciendum. Sed matrimonium est contractus quidam. Ergo, &c.

Respondetur dicendum, quod furia aut præcedit matrimonium, aut sequitur. Si sequitur, nullo modo dirimit ipsum; si autem præcedit, tunc aut furiosus habet lucida intervalla, aut non. Si habet, tunc quamvis dum est in illo intervallo, non sit ritum, quod matrimonium contrahat, quia nesciret prolem educare; tamen si contrahit, est matrimonium.

(a) *Id.* ad baptismum furiosum.

Si autem non habet, vel si quando non habet, contrahit, tunc, quia non potest esse consensus ubi deest rationis usus, non erit verum matrimonium.

Ad primum ergo dicendum, quod usus rationis non exigitur (a) ad baptismum, quasi causa ipsius, sicut exigitur ad matrimonium. Et ideo non est similis ratio. Tamen de baptismo furiosorum dictum est supra (IV. dist. IV. quæst. 111. art. 1. quæst. 3. & III. P. quæst. LXXVIII. art. 12.)

Ad secundum dicendum, quod furia impedit matrimonium ratione sue causæ, quæ est consensus, quamvis non ratione actus, ut frigiditas. Sed tamen Magister (IV. dist. xxxiv.) de ea determinat simul cum frigiditate, quia utrumque est quidam naturæ defectus.

Ad tertium dicendum, quod momentaneum impedimentum, quod causam matrimonii, scilicet consensum, impedit, matrimonium totaliter tollit; sed impedimentum quod impedit actum, oportet esse perpetuum, ad hoc quod matrimonium tollat.

Ad quartum dicendum, quod hoc impedimentum reducitur ad errorem, quia utrobique est defectus consensus ex parte rationis.

ARTICULUS IV. 242

Utrum incestus quo cognoscit quis sororem uxoris sue, matrimonium dirimat.

AD quartum sic proceditur. Videtur quod incestus quo quis cognoscit sororem uxoris suæ, matrimonium non dirimat. Quia mulier non debet puniri pro peccato viri. Sed puniretur, si matrimonium solveretur. Ergo, &c.

2. Præterea. Plus peccat qui propriam consanguineam cognoscit, quam qui cognoscit consanguineam uxoris. Sed primum peccatum non impedit matrimonium. Ergo nec secundum.

3. Præterea. Si in poenam peccati hoc infligitur, videtur, etiam si mortua uxore cum alia contrahat incestuosus, quod separari debeant: quod non est verum.

4. Præterea. Hoc etiam impedimentum non connumeratur inter alia supra enumerata (quæst. L.) Ergo non dirimit contractum matrimonium.

Sed contra est quia per hoc quod cognoscit sororem uxoris, contrahitur affinitas ad uxorem. Sed affinitas dirimit matrimonium contractum. Ergo & incestus prædictus.

Præterea. In quo quis peccat, in hoc punitur (Sap. xi. 17.) Sed talis peccat contra matrimonium. Ergo debet puniri per hoc quod matrimonio privetur.

Ref.

Respondetur dicendum, quod, si aliquis cognoscit sororem, aut aliam consanguineam uxoris suæ ante matrimonium contractum, etiam post sponsalia, debet matrimonium separari ratione affinitatis contractæ. Si autem post matrimonium contractum, & consummatum, non debet totaliter matrimonium separari; sed vir amittit jus petendi debitum, nec potest sine peccato petere; sed tamen debet reddere petenti: quia uxor non debet puniri de peccato viri. Sed post mortem uxoris debet omnino manere absque spe conjugii, nisi cum eo dispesetur propter fragilitatem suam, cum timetur de illicito coitu. Si tamen præter dispensationem contrahat, peccat, contra statum Ecclesiæ faciens; non tamen propter hoc matrimonium est separandum.

Et per hoc patet solutio ad objecta. Quia incestus ponitur matrimonii impedimentum, non tam ratione culpæ, quam ratione affinitatis quam causat: & ideo etiam non annumeratur aliis impedimentis, sed in impedimento affinitatis includitur.

ARTICULUS V. 243

Utrum defectus ætatis impediat matrimonium.

S. Thom. IV. dist. xxxvi. quæst. unic. art. 3.

AD quintum sic proceditur. Videtur quod defectus ætatis non impediat matrimonium. Secundum enim leges pueri accipiunt tutorem usque ad vigesimum quintum annum. Ergo videtur quod usque ad tempus illud non sit confortata ratio ad consensum: & ita videtur quod illud debeat esse tempus statutum ad matrimonia ineunda. Sed ante tempus illud matrimonium potest contrahi. Ergo defectus statutz ætatis non impedit matrimonium.

2. Præterea. Sicut vinculum religionis est perpetuum, ita & vinculum matrimonii. Sed ante (a) decimum quartum annum non possunt facere professionem, secundum novam constitutionem (cap. *Nos solum*, de regularib. & transuentib. in VI.) Ergo nec matrimonium contrahere, si defectus ætatis matrimonium impeditur.

3. Præterea. Sicut consensus ad matrimonium requiritur ex parte viri, ita ex parte uxoris. Sed mulier ante decimum quartum annum potest contrahere matrimonium. Ergo, & vir.

(a) *Exemplum 1478. & mss. decimum octavum, Theologis adnotantibus, qui retinendum tamen permittunt decimum quartum, sed de puellis intelligunt, juxta sensum cap. Ad nostram, & Significatum quæ ex Gregorio IX. ipsi citant.*

4. Præterea. Impotentia coeundi, nisi sit perpetua, & ignorata, non impedit matrimonium. Sed defectus ætatis non est perpetuus, nec ignoratus. Ergo non impedit matrimonium.

5. Præterea. Non continetur in aliquo prædictorum impedimentorum (quæst. L.) & ita non videtur esse matrimonii impedimentum.

Sed contra. Decretalis (cap. *Quod fedem*, de frigid. & malef.) dicit, quod puer, qui non potest reddere debitum, non est aptus matrimonio. Sed ante decimum quartum annum, ut in pluribus, non potest reddere debitum, ut in VII. animalium (circ. princ. Lib.) dicitur. Ergo, &c.

Præterea. Omnium natura constantium postius est terminus magnitudinis, & augmenti: (Philosophus II. de Anim. text. 41.) & ita videtur, cum matrimonio sit naturæ: quod debeat habere determinatum tempus, per cuius defectum impediatur.

Respondetur dicendum, quod matrimonium, cum fiat per modum contractus cuiusdam, ordinationi legis positivæ subjacet, sicut, & alii contractus. Unde secundum iura (cap. *Tua* de sponsalib. impub.) determinatum est, quod ante illud tempus discretionis, quo uterque possit sufficienter de matrimonio deliberare, & debitum sibi invicem reddere, matrimonia non contrahantur: & si non ita facta fuerint, dirimuntur. Hoc autem tempus, ut in pluribus est in masculis in quatuordecimo anno, in feminis autem in duodecimo anno. Quia tamen præcepta juris positivi sequuntur id quod in pluribus est, aliquid ad perfectionem debitam ante tempus prædictum perveniat, ita quod vigor naturæ, & rationis defectum ætatis suppleat, matrimonium non dissolvitur. Et ideo, si contrahentes ante annos pubertatis ante tempus prædictum carnaliter fuerint copulati, nihilominus matrimonium perpetuo stat indissolubile.

Ad primum ergo dicendum, quod in illis ad quæ natura inclinat, non exigitur tantus vigor rationis ad deliberandum, sicut in aliis: & ideo ante potest in matrimonium sufficienter deliberare consentire, quam potest in contractibus aliis res suas sine tutore pertractare.

Et similiter est dicendum ad secundum: quia votum religionis est eorum quæ sunt sine inclinatione naturæ, quæ majorem difficultatem habent quam matrimonium.

Ad tertium dicendum, quod mulier citius ad tempus pubertatis pervenit quam vir, ut

ut dicitur in VII. de animal. (loc. sup. cit.) Et ideo non est simile de utroque.

Ad quartum dicendum, quod ex parte ista non solum est impedimentum propter impotentiam coeundi, sed etiam propter defectum rationis, quæ adhuc non sufficit ad consensum illum rite faciendum qui perpetuo durare debet.

Ad quintum dicendum, quod, sicut impedimentum quod est ex furia, reducit ad impedimentum erroris; ita etiam impedimentum, quod est ex defectu ætatis: quia hominodum habet plenum usum liberi arbitrii.

QUÆSTIO LIX.

De disparitate cultus quæ matrimonium impediatur,

in sex articulis divisa.

DEinde considerandum est de disparitate cultus quæ matrimonium impediatur.

Circa quod queruntur sex.

Primo, utrum fidelis possit contrahere matrimonium cum infideli.

Secundo, utrum inter infideles sit matrimonium.

Tertio, utrum conjux conversus ad fidem possit commanere cum uxore infidelis nolente converti.

Quarto, utrum possit uxorem infidelem relinquere.

Quinto, utrum ea dimissa possit aliam ducere.

Sexto, utrum propter alia peccata vir possit dimittere uxorem, sicut propter infidelitatem.

ARTICULUS I. 244

Utrum fidelis possit contrahere cum infideli.

S. Thom. IV. dist. xxxix. quæst. 1. art. 1. quæst. 1. & seq.

AD primum sic proceditur. Videtur quod fidelis possit matrimonium cum infideli contrahere. Quia Joseph contraxit cum Ægyptia, & Hester cum Assuero. In utroque autem matrimonium fuit disparitas cultus: quia alter erat infidelis, & alter fidelis. Ergo disparitas cultus præcedens matrimonium ipsum non impedit.

2. Præterea. Eadem est fides quam docet vetus, & nova lex. Sed secundum veterem

(a) *Vulgata: Quæ societas luci ad Belial?*

legem poterat esse matrimonium inter fidelem, & infidelem, ut patet, Deuteron. xxi. 10. *Si egressus ad pugnam videri mulierem pulcherrimam in numero captivorum, & adamaveris eam, intrabis ad eam, dormiesque cum illa, & erit tibi uxor.* Ergo & in nova lege licet.

3. Præterea. Sponsalia ad matrimonium ordinantur. Sed inter fidelem, & infidelem possunt in aliquo casu contrahi sponsalia cum conditione futuræ conversionis. Ergo sub eadem conditione matrimonium potest contrahi inter eos.

4. Præterea. Omne impedimentum matrimonii est aliquo modo contrarium matrimonio. Sed infidelitas non est contraria matrimonio: quia matrimonium est in officium naturæ, cujus dictamen fides excedit. Ergo disparitas fidei non impedit matrimonium.

5. Præterea. Disparitas fidei quandoque est etiam inter duos baptizatos, sicut quando aliquis post baptismum in hæresim labitur. Sed si talis cum aliqua fidei contrahat, nihilominus est verum matrimonium. Ergo disparitas fidei matrimonium non impedit.

Sed contra est, quod dicitur II. Corinth. vi. 14. (a) *Quis conventio lucis ad tenebras? Sed maxima conventio est inter virum, & uxorem.* Ergo ille qui est in luce fidei, non potest contrahere matrimonium cum illa quæ est in tenebris infidelitatis.

Præterea, Malach. 11. 11. dicitur: *Consaminavit Judas sanctificationem Domini quam dilexit, & habuit filiam dei alieni.* Sed hoc non esset, si inter eos posset verum matrimonium contrahi. Ergo disparitas cultus matrimonium impedit.

Respondeo dicendum, quod principaliter matrimonii bonum est proles ad cultum Dei educanda. Cum autem educatio fiat communiter per patrem, & matrem, uterque secundum fidem suam intendit ad cultum Dei prolem educare. Et ideo, si sint diversæ fidei, intentio unius alterius intentioni contraria erit: & ita inter eos non potest esse conveniens matrimonium. Et propter hoc disparitas cultus præcedens matrimonium impedit ne contrahi possit.

Ad primum ergo dicendum, quod in veteri lege de aliquibus infidelibus erat permixtum quod cum eis possent inire conjugia, & de aliquibus prohibitum. Specialiter autem erat prohibitum de infidelibus habitantibus in terra Chanaan: tum, quia Dominus præcepit eos occidi propter eorum obstinationem: tum, quia majus periculum imminabat, ne scilicet conjuges, aut filios ad idolatriam perverterent, quia filii Israel ad ritus, & mores eorum propiores erant propter conversationem cum eis.

Sed

(a) *Vulgata: Quæ societas luci ad tenebras; quæ autem conventio Christi ad*

Sed de aliis gentibus permixte, præcipue quando non poterat esse timor pertrahendi ad idolatriam. Et sic Joseph, & Moyses, & Hester cum infidelibus matrimonia contraxerunt. Sed in nova lege, quæ per totum orbem diffunditur, similis ratio prohibendi est de omnibus infidelibus. Et ideo disparitas cultus præcedens matrimonium impedit contrahendum, & dirimit contractum.

Ad secundum dicendum, quod lex illa vel loquitur de aliis nationibus, cum quibus poterant licite inire conjugia; vel loquitur, quando illa captiva ad fidem, & cultum Dei converti volebat.

Ad tertium dicendum, quod eadem est habitudo præsentis ad præsens, & futuri ad futurum. Unde sicut quando matrimonium in præsentem contrahitur, requiritur unitas cultus in utroque contrahentium; ita ad sponsalia, quibus fit sponsio futuri matrimonii, sufficit conditio apposita de futura unitate cultus.

Ad quartum dicendum, quod jam ex dictis patet (in corp. art.) quod disparitas cultus contraria est matrimonio ratione principalioris boni ipsius, quod est bonum proli.

Ad quintum dicendum, quod matrimonium est sacramentum. Et ideo quantum pertinet ad necessitatem sacramenti, requiritur unitas cultus ad sacramentum fidei, scilicet baptismum, magis quam quantum ad interioriorem fidem. Unde etiam hoc impedimentum non dicitur disparitas fidei, sed cultus disparitas, qui respicit exterius servitium, ut in III. Lib. dictum est (dist. ix. quæst. 1. art. 1. quæst. 1.) Et propter hoc si aliquis fidelis cum hæretica baptizata matrimonium contrahat, verum est matrimonium; quamvis peccet contrahendo, si sciat eam hæreticam; sicut peccaret, si cum excommunicata contraheret; non tamen propter hæc matrimonium dirimeretur: & è contrario si aliquis catechumenus habens rectam fidem, sed nondum baptizatus, cum aliqua fidei baptizata contraheret, non esset verum matrimonium.

ARTICULUS II. 245

Utrum inter infideles possit esse matrimonium.

AD secundum sic proceditur. Videtur quod inter infideles non possit esse matrimonium. Matrimonium enim est sacramentum Ecclesie. Sed baptismus est janua sacramentorum. Ergo infideles, qui non sunt baptizati, matrimonium contrahere non possunt, sicut nec alia sacramenta suscipere.

2. Præterea. Duo mala sunt magis impedi-

ditiva boni quam unum. Sed infidelitas unius tantum impedit bonum matrimonii. Ergo multo fortius infidelitas utriusque: & ita inter infideles non potest esse matrimonium.

3. Præterea. Sicut inter fidelem, & infidelem est disparitas cultus, ita inter duos infideles; ut si unus sit Gentilis, & alter Judæus. Sed disparitas cultus impedit matrimonium, ut dictum est (art. præc.) Ergo ad minus inter infideles qui habent cultum disparem, non potest esse verum matrimonium.

4. Præterea. In matrimonio est vera pudicitia. Sed, sicut dicit Augustinus (Lib. I. de adult. conjug. cap. xviii ante med.) & habetur in littera (IV. dist. xxxix.) non est vera pudicitia infidelis cum uxore sua. Ergo nec est verum matrimonium.

5. Præterea. Matrimonium verum excusat carnaliter copulam à peccato. Sed hoc non potest facere matrimonium inter infideles contractum: quia *omnis vita infidelium peccatum est*, ut dicit Glossa (ord. sup. illud, *Omne quod non est ex fide*) Rom. xiv. Ergo inter infideles non est verum matrimonium.

Sed contra est quod dicitur I. Corinth. vii. 12. *Si quis frater uxorem habet infidelem, & hac consentit habitare cum illa, non dimittat illam.* Sed uxor non dicitur nisi propter matrimonium. Ergo matrimonium quod est inter infideles, est verum matrimonium.

Præterea. Remoto posteriori non removetur prius. Sed matrimonium pertinet ad officium naturæ, quæ præcedit statum gratiæ, cujus principium est fides. Ergo infidelitas non facit quin sit inter infideles matrimonium.

Respondeo dicendum, quod matrimonium principaliter est institutum ad bonum proli non tantum generandæ (quia hoc etiam sine matrimonio fieri potest,) sed etiam promovendæ ad perfectum statum: quia qualibet res intendit effectum suum naturaliter perducere ad perfectum. Est autem in prole duplex perfectio consideranda; scilicet naturæ, non solum quantum ad corpus, sed etiam quantum ad animam, per ea quæ sunt de lege naturæ; & perfectio gratiæ. Et prima quidem perfectio est materialis, & imperfecta respectu secundæ. Et ideo cum res quæ sunt propter finem, sint proportionatæ fini, matrimonium quod tendit in primam perfectionem, est imperfectum, & materiale respectu illius quod tendit in perfectionem secundam. Et quia perfectio prima communis esse potest infidelibus, & fidelibus; secunda autem tantum est fidelium; ideo inter infideles est quidem matrimonium, sed non perfectum ultima perfectione, sicut est inter fideles.

Ad primum ergo dicendum, quod matri-

Cc

mo-

monium non est tantum institutum in sacramentum, sed etiam in officium naturæ. Et ideo quamvis infidelibus non competat matrimonium, secundum quod est sacramentum in dispensatione ministrorum consistens; competit tamen eis, in quantum est in officium naturæ: & tamen etiam matrimonium tale est aliquo modo sacramentum habitualiter, quamvis non est actualiter, eo quod actu non contrahunt in fide Ecclesiæ.

Ad secundum dicendum, quod disparitas cultus non impedit matrimonium ratione infidelitatis, sed ratione disparitatis in fide. Disparitas enim cultus non solum secundam perfectionem prolis impedit, sed etiam primam, dum parentes in diversa prolem trahere intendunt; quod non est quando uterque est infidelis.

Ad tertium dicendum, quod inter infideles est matrimonium, ut dictum est (in resp. ad 1.) prout matrimonium est in officium naturæ. Et autem quæ pertinent ad legem naturæ, sunt determinabilia per jus positivum. Et ideo si prohibetur ab aliquo jure positivo apud infideles contrahere matrimonium cum infidelibus alterius ritus, disparitas cultus impedit matrimonium inter eos. Ex jure enim divino non prohibentur: quia apud Deum non differt, qualitercumque aliquis à fide deviet, quantum ad hoc quod est à gratia alienum esse: similiter nec aliquo Ecclesiæ statuto, quæ non habet de his quæ foris sunt judicare.

Ad quartum, dicendum, quod pudicitia, & aliæ virtutes infidelium dicuntur non esse veræ, quia non possunt attingere finem veræ virtutis, qui est vera felicitas; sicut dicitur non esse verum vinum, quod non habet effectum vini.

Ad quintum dicendum, quod infidelis cognoscens uxorem suam non peccat, si propter bonum prolis, aut fidei, qua tenetur, uxori debitum reddat; cum hoc sit actus justitiæ, & temperantiæ, quæ in delectabilibus tactus debitas circumstantias servat: sicut non peccat faciens alios actus pollicitarum virtutum. Nec dicitur omnis vita infidelium peccatum, quia quolibet actu peccent, sed quia per id quod agunt, à servitute peccati non possunt liberari.

ARTICULUS III. 246

Utrum conjugis conversus ad fidem possit commanere cum uxore volente converti.

AD tertium sic proceditur. Videtur quod conjugis conversus ad fidem non possit commanere cum uxore infideli volente converti, cum qua in infidelitate contraxerat. Ubi enim est idem periculum, oportet eam

dem cautelam adhiberi. Sed propter periculum subversionis fidei prohibetur ne fidelis cum infideli contrahat. Cum ergo idem periculum sit, si fidelis commanere cum infideli; cum qua prius contraxerat, & adhuc majus, quia neophyti facilius pervertuntur, quam illi qui fide nutriti in fide, videtur quod fidelis post conversionem non possit commanere cum uxore infideli.

2. Præterea. xxviii. quæst. 1. (cap. Judæi) dicitur: *Non potest infidelis in ejus conjunctio- ne commanere que jam in christianam transiit etiam infidelis.* Ergo fidelis habet necesse uxorem infidelem dimittere.

3. Præterea. Matrimonium quod inter fideles contrahitur, est perfectius quam illud quod contrahitur inter infideles. Sed si fideles contrahant in gradu prohibito ab Ecclesiâ, dissolvitur eorum matrimonium. Ergo & infidelium: & ita vir fidelis non potest commanere cum uxore infideli, ad minus quando cum ea in infidelitate contraxit in gradu prohibito.

4. Præterea. Aliquis infidelis habet quandoque plures uxores secundum ritum suæ legis. Si ergo potest commanere cum illis cum quibus in infidelitate contraxit, videtur quod possit etiam post conversionem plures uxores retinere.

5. Præterea. Potest contingere quod repudiata una uxore aliam duxerit, & in illo matrimonio existens convertatur. Videtur ergo quod saltem in hoc casu non possit cum uxore quam de novo habet, commanere.

Sed contra est quod Apostolus I. Corinth. vii. consulti quod commanent.

Præterea. Nullum impedimentum super-veniens vero matrimonio tollit ipsum. Sed matrimonium erat verum, quando uterque infidelis erat. Ergo quando alter convertitur, non dirimitur per hoc matrimonium: & ita videtur quod possint licite commanere.

Respondeo dicendum, quod fides ejus qui est in matrimonio, non solvit, sed perficit matrimonium. Unde cum inter infideles sit verum matrimonium, ut ex dictis patet (art. præc. ad 1.) per hoc quod alter eorum convertitur ad fidem, non ex hoc ideo vinculum matrimonii solvitur; sed aliquando, vinculo matrimonii manente, solvitur matrimonium quantum ad cohabitationem, & debiti solutionem: in quo pari passu currunt infidelitas, & adulterium, quia utrumque est contra bonum prolis. Unde sicut se habet in potestate dimittendi adulteram, vel commanendi cum ea; ita se habet in potestate dimittendi infidelem, vel commanendi cum ea. Potest enim vir innocens libere manere cum adultera spe correptionis, non autem si in adulterii peccato fuerit obstinata, ne videatur patronus turpitudinis; quamvis etiam cum

spe

spe correptionis possit eam libere dimittere. Similiter fidelis conversus potest cum infideli commanere cum spe conversionis, si eam in infidelitate obstinatam non viderit: & bene facit commanendo; tamen non tenetur. Et de hoc est consilium Apostoli (I. Corinth. vii.)

Ad primum ergo dicendum, quod facilius impeditur aliquid sciendum, quam deservitur quod rite factum est. Et ideo mutatur quæ impediunt matrimonium contrahendum, si præcedant, quæ tamen ipsum non possunt dissolvere, si sequantur; sicut de as- finitate patet (quæst. xv. art. 6.) Et similiter dicendum est de disparitate cultus: nullum

Ad secundum dicendum, quod in primitiva Ecclesiâ tempore Apostolorum passim contra- vertebantur ad fidem & Judæi, & Gentiles. Et ideo tunc fidelis vir poterat habere probatum spem de uxoris conversione, etiam si conversionem non promitteret. Postmodum autem, & I. Timothei vi. Ergo & xix. fidelis non potest uxorem infidelem dimittere.

2. Præterea. Nullus potest alteri præjudicium facere sine consensu ipsius. Sed uxor infidelis habet jus in corpore viri infidelis. Si ergo per hoc quod vir ad fidem convertitur, mulier præjudicium pati possit, ut libere dimitteretur, non posset vir converti ad fidem sine consensu uxoris; sicut nec potest ordinari, aut vovere continentiam sine consensu ejus. Item, mulieribus ordinari laicis non potest. Sed nunc pari passu ambulant utriusque scilicet Gentilis, & Judæi, quia utriusque obstinati sunt: & ideo nisi uxor infidelis converti velit, non permittitur ei cohabitare, siue sit Gentilis, siue Judæa.

Ad tertium dicendum, quod infideles non baptizati non sunt adstricti statutis Ecclesiæ, sed sunt adstricti statutis juris divini. Et ideo si contraxerunt aliqui infideles in gradibus prohibitis secundum legem divinam, Levit. xvi. siue uterque, siue alter ad fidem convertatur, non possunt in tali matrimonio commanere. Si autem contraxerunt in gradibus prohibitis per statutum Ecclesiæ, possunt commanere, si uterque convertatur, vel si uno converso sit spes de conversione alterius.

Ad quartum dicendum, quod habere plures uxores est contra legem naturæ, cui etiam infideles sunt adstricti. Et ideo non est verum matrimonium infidelis nisi cum illa cum qua primo contraxit. Unde si ipse cum omnibus suis uxoris convertatur, potest cum prima commanere, & alias debet abjicere. Si autem prima converti noluerit, & aliqua aliarum convertatur, idem jus habet contrahendi cum illa de novo quod cum alia haberet: de quo post dicitur (art. 3. huj. quæst.)

Ad quintum dicendum, quod repudium uxoris est contra legem naturæ: unde infide-

li non licet uxorem repudiare. Et ideo si convertatur, postquam una repudiata, alteram duxerit, idem judicium est de hoc, & de illo qui plures uxores habebat, qui tenetur primam, quam repudiaverat, accipere, si converti voluerit, & aliam abjicere.

Ad sextum dicendum, quod facilius impeditur aliquid sciendum, quam deservitur quod rite factum est. Et ideo mutatur quæ impediunt matrimonium contrahendum, si præcedant, quæ tamen ipsum non possunt dissolvere, si sequantur; sicut de as- finitate patet (quæst. xv. art. 6.) Et similiter dicendum est de disparitate cultus: nullum

AD quartum sic proceditur. Videtur quod fidelis conversus non possit uxorem infidelem dimittere volentem cohabitare sine contumelia Creatoris. Majus enim est vinculum viri ad mulierem quam servi ad dominum. Sed servus conversus non absolvitur à servitutis vinculo, ut patet I. Corinth. vii. & I. Timothei vi. Ergo & xix. fidelis non potest uxorem infidelem dimittere.

2. Præterea. Nullus potest alteri præjudicium facere sine consensu ipsius. Sed uxor infidelis habet jus in corpore viri infidelis. Si ergo per hoc quod vir ad fidem convertitur, mulier præjudicium pati possit, ut libere dimitteretur, non posset vir converti ad fidem sine consensu uxoris; sicut nec potest ordinari, aut vovere continentiam sine consensu ejus. Item, mulieribus ordinari laicis non potest. Sed nunc pari passu ambulant utriusque scilicet Gentilis, & Judæi, quia utriusque obstinati sunt: & ideo nisi uxor infidelis converti velit, non permittitur ei cohabitare, siue sit Gentilis, siue Judæa.

3. Præterea. Si aliquis contrahat cum ancilla scienter, siue sit servus, siue liber, non potest propter diversam conditionem ipsam dimittere. Cum ergo vir, quando contraxit cum infideli, seiserit eam esse infidelem, videtur à simile quod non possit eam dimittere propter infidelitatem.

4. Præterea. Patet tenetur ex debito procurare salutem prolis. Sed si discederet ab infideli uxore, filii communes matri remanerent, quia partus sequitur ventrem; & sic essent in periculo salutis. Ergo non potest uxorem infidelem dimittere licite.

5. Præterea. Adulter non potest adulteram dimittere, etiam postquam de adulterio penitentiam egit. Ergo si sit idem judicium de adultero, & infideli, nec infidelis infidelem potest relinquere, etiam postquam ad fidem est conversus.

Sed contra est quod Apostolus dicit I. Corinth. vii.

Præterea. Adulterium spirituale est gravius quam carnale. Sed propter carnale adulterium vir potest dimittere uxorem quantum ad cohabitationem. Ergo multo fortius propter infidelitatem, quæ est adulterium spirituale.

Respondeo dicendum, quod homini sciendum aliam & aliam vitam diversam sequuntur, & expediunt. Et ideo qui moritur priori

vita, non tenetur ad illa ad q. in priori vi-
ra tenebatur. Et inde est quod ille qui in vi-
ra faculari existens aliqua vovit non tene-
tur illa quando mundo moritur, vitam religio-
siam assumens; perferere. Ille autem qui ad
baptismum accedit, regeneratur in Christo, & eo
priori vitam moritur; cum generatio unius sit
corruptio alterius; & ideo liberatur ab obli-
gatione qua uxori tenebatur reddere debitum;
& ei cohabitare non tenetur, quando con-
verti non vult; quamvis in aliquo casu libere
id possit facere, ut dictum est (art. prac.)
sicut & religiosus potest libere perferere vo-
ta que fecit in saeculo, si non sint contra sa-
lutionem suam; quamvis ad ea non teneat-
ur.

Ad primum ergo dicendum, quod ser-
vitus non est aliquid incompetens christiane
religiosis perfectioni, quae maxime humilia-
tionem proficit; sed obligatio mulieris, si-
ve matrimonii, aliquid derogat perfectioni vite
christiane, cuius summum statum continentia
possident; & ideo non est simile de utro-
que.

Et praeterea unius conjugum non obliga-
tur alteri quasi possessio eius, sicut domino
servus, sed per modum societatis cuiusdam,
quae non congrue est infidelis ad infidelem, ut
patet II. Corinth. vi. & ideo non est simile
de servo, & conjugio.

Ad secundum dicendum, quod uxor non
habebat jus in corpore viri, nisi quoad ju-
ra illa manebat in qua contraxerat: quia
etiam mortuo viro uxor soluta est a lege viri,
ut patet Rom. vi. 3. Et ideo si postquam
vir mutat vitam moriens priori vite, ab ea
discedat, nullum sit ei praedictum. Transi-
ens autem ad religionem moritur tantum
spirituali morte, non autem corporali. Et ideo
si matrimonium sit consummatum, non po-
test vir sine consensu uxoris ad religionem
transire; potest autem ante carnalem copu-
lam, quando est tantum copula spiritualis.
Sed ille qui ad baptismum accedit, corpo-
raliter etiam consensit Christo in mortem;
& ideo a debito reddendo solvitur, etiam
post matrimonium consummatum.

Vel dicendum, quod ex culpa sua uxor
praedictum patitur que converti contemnit.

Ad tertium dicendum, quod disparitas cul-
tus facit personam simpliciter illegitimam;
non autem conditio servitutis, sed solum quan-
do ignorata est: & ideo non est similis ratio
de infidelis, & ancilla.

Ad quartum dicendum, quod proles aut
pervenit ad perfectam aetatem; & tunc poterit
libere sequi patrem fidelem, aut matrem in-
fidelem: vel est in minori aetate constituta;
& tunc debet dari fidelem, non obstante quod
indiget matris obsequio ad educationem.

Ad quintum dicendum, quod adulter per
penitentiam non transiit ad aliam vitam, sicut
infidelis per baptismum; & ideo non est si-
milis ratio.

ARTICULUS V. 248.

Utrum infidelis discedens ab uxore infidelis possit
illam cohabitare, aut aliam ducere.

Ad quintum sic proceditur. Videtur quod
infidelis discedens ab uxore infidelis non
possit aliam ducere in uxorem. Quia indiffo-
bilis est de ratione matrimonii; cum repu-
dium uxoris sit contra legem naturae. Sed in-
ter infideles erat verum matrimonium. Ergo
nullo modo potest illud matrimonium solvi.
Sed manente vinculo matrimonii ad unam,
non potest aliquis cum alia contrahere. Er-
go infidelis discedens ab uxore infidelis non po-
test cum alia contrahere.

2. Praeterea. Crimen superveniens matrimo-
nio, non solvit matrimonium. Sed si mulier ve-
lit cohabitare sine contumelia Creatoris, non
solvitur vinculum matrimonii, quia vir non
potest aliam ducere. Ergo peccatum uxoris,
quae non vult cohabitare sine contumelia Crea-
toris, non solvit matrimonium, ut libere pos-
sit vir aliam uxorem ducere.

3. Praeterea. Vir, & uxor, sunt pares in
vinculo matrimonii. Cum ergo uxor infide-
li non liceat vivente viro alium virum ducere;
etiam non licet viro nec fidelem ducere.

4. Praeterea. Favorabilis est continentia
votum quam matrimonii contractus. Sed
viro fidelem sine consensu uxoris infidelis non
licet (ut videtur) votum continentiae emittere;
quia tunc uxor fraudaretur matrimonio, si
postmodum converteretur. Ergo multo minus
licet ei matrimonium contrahere cum alia.

5. Praeterea. Filius qui remanet in infideli-
tate, patre convertito, amittit jus paterna ha-
reditatis; & tamen si postea converteritur, red-
ditur ei hereditas sua, etiam si alius in posses-
sionem ejus intraverit. Ergo videtur a simili, quod
si uxor infidelis postea convertatur, sit ei
reddendus vir suus, etiam si cum alia contra-
xerit: quod non posset esse, si secundum ma-
trimonium esset verum. Ergo non potest con-
trahere cum alia.

Sed contra. Matrimonium non est ratum
sine sacramento baptismi. Sed quod non est
ratum, potest dissolvi. Ergo matrimonium in
infidelitate contractum potest dissolvi: & ita
soluta matrimoniali vinculo, licet viro aliam
ducere in uxorem.

Praeterea. Vir non debet cohabitare uxori
infidelis nolenti cohabitare sine contumelia
Creatoris. Si ergo non liceret ei aliam ducere,
coergeret continentiam servare: quod

videret inconveniens; quia sic ex conversione
sua inconvenienter reportaret.

Respondeo dicendum, quod quando alter
conjugum ad fidem convertitur, altero in infide-
litate manente, distinguendum est. Quia si
infidelis vult cohabitare sine contumelia Crea-
toris, id est sine hoc quod ad infidelitatem in-
ducat, potest fideles libere discedere; sed dis-
cedens non potest non potest alteri nubere.
Sicut infidelis non vult cohabitare sine con-
tumelia Creatoris, in verba blasphemiae pro-
mptens, & nomen Christi audire nolens, tunc
si ad infidelitatem petrahere nitatur, vir fi-
delis discedens potest alteri per matrimonium
copulari.

Ad primum ergo dicendum, quod matri-
monium infidelium est imperfectum, ut
dicitur (art. 2. huj. quaest.), sed matrimonium
fidelium est perfectum, & ita est firmius. Sem-
per autem firmius vinculum solvit minus firmum,
si sit ei contrarium. Et ideo matrimo-
nium quod post in fide Christi contrahitur,
solvit matrimonium quod prius in infideli-
tate contractum fuerat. Unde matrimonium
infidelium non est omnino firmum, & ratum,
sed ratificatur postmodum per fidem Christi.

Ad secundum dicendum, quod crimen uxoris
nolentis cohabitare sine contumelia Crea-
toris absolvit virum a servitute qua tenebatur
uxori; ut non possit ea vivente aliam ducere;
sed nondum solvit matrimonium: quia si de
blasphemia illa converteretur, antequam ille
aliud matrimonium contraheret, redderetur
ei vir suus. Sed solvitur per matrimonium se-
quens, ad quod pervenire non posset vir fideles,
nisi solutus a servitute uxoris suae per culpam
ejusdem.

Ad tertium dicendum, quod postquam fi-
delis contraxit, solutum est vinculum matri-
monii ex utraque parte: quia matrimonium
non claudicat quantum ad vinculum, sed
quandoque claudicat quantum ad effectum.
Unde in ptenam uxoris infidelis magis quam
ex virtute matrimonii praecedentis, ei indi-
citur quod non possit cum alio contrahere.
Sed si postea convertatur, potest ei concedi
dispensative ut alteri nubat, si vir ejus aliam
in uxorem duxit.

Ad quartum dicendum, quod si post con-
versionem viri aliqua probabilis spes de con-
versione uxoris sit, non debet votum conti-
nentiae viri emittere, nec ad aliud matrimo-
nium transire: quia difficillius converteretur
uxor, sciens se viro suo privatam. Si autem
non sit spes de conversione, potest ad sacros
ordines, vel ad religionem accedere, prius
requisita uxore ut convertatur: & tunc si post-
quam vir sacros ordines suscepit, uxor con-
vertatur, non est sibi vir suus reddendus;
sed debet imputare sibi in peccatae tunc con-

versionis, quod viro suo privatam.
Ad quintum dicendum, quod vinculum
paternitatis non solvitur per aliam carnem
sicut vinculum matrimonii; & ideo non est
simile de hereditate, & uxore.

ARTICULUS VI. 249.

Utrum alia vitia solvant matrimonium.

Ad sextum sic proceditur. Videtur quod
alia vitia solvant matrimonium, sicut
& infidelitas. Adulterium enim videtur esse
directius contra matrimonium quam infideli-
tas. Sed infidelitas solvit matrimonium in ali-
quo casu, ut liceat ad aliud matrimonium
transire. Ergo & adulterium idem facit.

2. Praeterea. Sicut infidelitas est fornicatio
spiritualis, ita & quodlibet peccatum. Si ergo
propter hoc infidelitas matrimonium solvit,
quia est fornicatio spiritualis, pari ratione
quodlibet peccatum matrimonium solvet.

3. Praeterea. Math. v. 30, dicitur: Si dex-
tera manus tua scandalizat, etc. absconde eam,
& projice ab se. Et dicit Glossa (Hier.) quod
in manu, & dextero oculo possunt accipi
fratres, & uxor, propinqui, & filii. Sed
per quodlibet peccatum efficiuntur nova im-
pedimenta. Ergo propter quodlibet peccatum
potest matrimonium dissolvi.

4. Praeterea Avaritia idololatria est, ut di-
citur Ephel. v. Sed propter idololatriam po-
test mulier dimitti. Ergo pari ratione propter
avaritiam: & ita propter alia peccata, quae
sunt majora quam avaritia.

5. Praeterea. Hoc expresse Magister dicit in
littera (IV. dist. xxxix).

Sed contra est quod dicitur Math. v. 32.
Qui dimiserit uxorem suam, excepta causa for-
nicationis, facit eam meretricem.

Praeterea. Si hoc esset, tota die ferretur
divortia, cum raro inveniantur matrimonium in
quo alter conjugum in peccatum non labatur.

Respondeo dicendum, quod fornicatio
corporalis, & infidelitas speciale habent contra-
rietatem ad bona matrimonii, ut ex dic-
tis patet (art. 3. huj. quaest.) unde speciale
intelligendum est quod matrimonium dupliciter
solvitur. Uno modo quantum ad vincu-
lum: & sic non potest solvi, postquam ma-
trimonium est ratificatum, neque per infide-
litem, neque per adulterium. Sed si non
est ratificatum, solvitur vinculum, perman-
ente infidelitate in altero conjugum, si al-
ter conversus ad fidem ad aliud conjugium
transiit. Non autem solvitur vinculum praedictum
per adulterium: alias infidelis libere
posset dare libellum repudii uxori adulterae,
& ea dimissa, aliam ducere: quod fallum est.

Allo modo solvitur matrimonium quantum ad actum: & sic solvi potest tam per infidelitatem, quam per fornicationem. Sed propter alia peccata non potest solvi matrimonium, etiam quantum ad actum; nisi forte ad tempus se velit subtrahere a consortio uxoris ad castigationem ejus, subtrahendo et presentia suae solatium.

Ad primum ergo dicendum, quod quamvis adulterium magis directe opponatur matrimonio, in quantum est in officium naturæ, quam infidelitas; tamen est contrarium est, in quantum matrimonium est sacramentum Ecclesie, ex quo habet perfectam firmitatem, in quantum significat indivisibilem conjunctionem Christi, & Ecclesie. Et ideo matrimonium quod non est ratum, magis potest solvi quantum ad vinculum per infidelitatem, quam per adulterium.

Ad secundum dicendum, quod conjunctio prima animæ ad Deum est per fidem: & ideo per eam anima quasi desponsatur Deo, ut patet Osee 11. 20. *Sponsabo te mihi in fide.* Unde in sacra Scriptura specialiter per fornicationem idololatria, & infidelitas designantur. Sed alia peccata magis remota significatione dicuntur spirituales fornicationes.

Ad tertium dicendum, quod hoc intelligendum est, quando mulier præstat magnam occasionem peccati viro suo, ut vir probabiliter sibi de periculo timeat: tunc enim vir potest se subtrahere ab ejus conversatione, ut dictum est (art. præc.)

Ad quartum dicendum, quod avaritia dicitur idololatria per quandam similitudinem servitutis: quia tam avarus, quam idololatra potius servit creaturæ quam Creatori: non autem per similitudinem infidelitatis, quia corruptio infidelitatis est in intellectu, sed avaritia est in affectu.

Ad quintum dicendum, quod verba Magistri sunt accipienda de sponsalibus: quia propter crimen superveniens sponsalia solvi possunt. Vel si loquatur de matrimonio, intelligendum est de separatione à communi conversatione ad tempus, ut dictum est (in corp.) vel quando uxor non vult cohabitare nisi sub conditione peccandi; ut cum dicit: *Non ero uxor tua, nisi mihi de latrocínio divitiarum congreges*: tunc enim potius cum debet dimittere quam latrocinia exercere.

QUÆSTIO LX.

De uxoricidio.

in duos articulos divisa.

Deinde considerandum est de uxoricidio.

Circa quod queruntur duo.

Primo, utrum in aliquo casu liceat uxorem occidere.

Secundo, utrum uxoricidium matrimonium impediat.

ARTICULUS I.

Utrum liceat interficere uxorem deprehensam in actu adulterii.

S. Thom. IV. dist. xxxvii. quest. 11. art. 1.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod liceat viro uxorem interficere in actu adulterii deprehensam. Lex enim divina præcipit adulteras lapidari. Sed ille qui legem divinam exequitur, non peccat. Ergo nec propriam occidens uxorem, si sit adultera.

2. Præterea. Illud quod licet legi licet ei cui lex hoc committit. Sed legi licet interficere adulteram, aut quamlibet personam ream mortis. Cum ergo lex commiserit viro interfecionem uxoris in actu adulterii deprehensæ, videtur quod ei liceat.

3. Præterea. Vir habet potestatem majorem super uxorem adulteram quam super eum qui cum ea adulterium commisit. Sed si vir percussit clericum quem cum propria uxore invenit, non est excommunicatus. Ergo videtur quod etiam liceat interficere propriam uxorem in adulterio deprehensam.

4. Præterea. Vir tenetur uxorem suam corrigere. Sed correctio fit per infirmitatem justæ pœnæ. Cum ergo justa pœna adulterii sit mors, quia est capitale crimen, videtur quod liceat viro uxorem adulteram occidere.

Sed contra. In littera (IV. dist. xxxvii.) dicitur, quod Ecclesia Dei nunquam infringitur legibus mundanis: gladium enim non habet, nisi spiritualem. Ergo videtur quod ei qui vult esse de Ecclesia, non sit licitus usus legis illius quæ uxoricidium permittit.

Præterea. Vir, & uxor ad paria judicantur. Sed uxori non licet interficere virum in adulterio deprehensum. Ergo nec viro uxorem.

Respondet dicendum, quod virum interficere uxorem contingit dupliciter. Uno modo per iudicium civile: & sic non est dubium quod sine peccato potest vir zelo iustitiæ non

ARTICULUS II.

Utrum uxoricidium impediat matrimonium.

Ad secundum sic proceditur. Videtur quod uxoricidium non impediat matrimonium. Directius enim opponitur adulterium matrimonio quam homicidium. Sed adulterium non impedit matrimonium. Ergo nec uxoricidium.

2. Præterea. Gravius est peccatum occidere matrem quam uxorem: quia nunquam licet verberare matrem, licet autem quandoque verberare uxorem. Sed occisio matris non impedit matrimonium. Ergo nec uxoris occisio.

3. Præterea. Magis peccat qui uxorem alterius propter adulterium interficit quam qui uxorem propriam, in quantum minus habet de motivo, & minus ad eum spectat ejus correctio. Sed qui alienam uxorem occidit, non impeditur à matrimonio. Ergo nec ille qui propriam uxorem interficit.

4. Præterea. Remota causa, remouetur effectus. Sed peccatum homicidii potest per penitentiam removeri. Ergo & impedimentum matrimonii quod ex eo causatur: & ita videtur quod post peccatum penitentiam non prohibetur matrimonium contrahere.

Sed contra est quod Canon (caus. xxxi. 11. quest. 11. cap. interfectores) dicit: *Interfectores suarum conjugum ad penitentiam redigendi sunt, quibus penitus denegatur conjugium.*

Præterea. In eo in quo quis peccat, debet etiam puniri. Sed peccat contra matrimonium qui uxorem occidit. Ergo debet puniri, ut matrimonio priuetur.

Respondet dicendum, quod uxoricidium ex statuto Ecclesie matrimonium impedit; sed quandoque impedit contrahendum, & non dirimit contractum, quando scilicet propter adulterium vir occidit uxorem, aut etiam propter odium: (tamen si timeatur de continentia ipsius, potest cum eo dispensari per Ecclesiam, ut licite matrimonium contrahat); quandoque etiam dirimit contractum, ut quando aliquis interficit uxorem suam, ne ducat eam cum qua moechatur: tunc enim efficitur illegitima persona simpliciter ad contrahendum cum illa, ita quod si de facto cum ea contraxerit matrimonium, dirimitur. Sed per hoc non efficitur simpliciter persona illegitima respectu altarum mulierum: unde si cum alia contraxerit, quamvis peccet, contra statum Ecclesie faciens; tamen matrimonium contractum non dirimitur propter hoc.

Ad primum ergo dicendum, quod homicidium, & adulterium in aliquo casu impediunt matrimonium contrahendum, & di-

rimunt contractum; sicut de uxoricidio dicitur hic, & de adulterio infra dicitur (IV. quæst. LXI. art. 3.)

Vel dicendum, quod uxoricidium est contra substantiam conjugii; sed adulterium est contra bonum fidei ei debitæ: & sic adulterium non est magis contra matrimonium quam uxoricidium. Et ita ratio procedit ex falsis.

Ad secundum dicendum, quod simpliciter loquendo, gravius peccatum est occidere matrem quam uxorem, & magis contra naturam, quia naturaliter homo matrem revereatur: & ideo minus inclinatur ad interfecionem matris, & promior est ad interfecionem uxoris; ad cuius pronitatis refectionem uxoricidis est matrimonium ab Ecclesia interdictum.

Ad tertium dicendum, quod talis non peccat contra matrimonium, sicut ille qui propter uxorem interficit: & ideo non est simile.

Ad quartum dicendum, quod non est necessarium quod deleta culpa, deleatur omnis poena, sicut de irregularitate patet. Non enim poenitentia restituit in pristinam dignitatem, quamvis possit restituere in pristinum statum gratie, ut dictum est (quæst. xxvii. art. ii. ad 3.)

QUÆSTIO LXI.

De impedimento matrimonii, quod est votum solemne,

in tres articulos divisa.

Deinde considerandum est de impedimentis quæ superveniunt matrimonio: & primo de impedimento quod provenit matrimonio inconsummato, scilicet de voto solemni; secundo de impedimento quod provenit matrimonio consummato, scilicet de fornicatione.

Circa primum quæruntur tria.

Primo, utrum alter conjugum, altero invito, post carnalem copulam possit religionem intrare.

Secundo, utrum ante carnalem copulam possit religionem intrare.

Tertio, utrum mulier possit nubere alteri viro, priore ante carnalem copulam religionem ingressa.

ARTICULUS I. 237

Utrum alter conjugum, altero invito, post carnalem copulam possit religionem intrare.

S. Thom. II. dist. xxvii. quæst. 1. art. 3. quæst. 1. & seq.

AD primum sic proceditur. Videtur quod alter conjugum etiam post carnalem copulam possit, altero invito, ad religionem transire. Quia lex divina magis debet spiritualibus favere quam lex humana. Sed lex humana hoc permisit. Ergo multo fortius lex divina permittere debuit.

2. Præterea. Minus bonum non impedit majus bonum. Sed matrimonii status est minus bonum quam status religionis, ut patet I. Corinth. vii. Ergo per matrimonium non debet homo impediri quin possit ad religionem transire.

3. Præterea. In qualibet religione fit quoddam spirituale matrimonium. Sed licet de leviori religione ad arctiorem transire. Ergo & licet de matrimonio leviori, scilicet carnali, ad arctius, scilicet matrimonium religionis, transire, etiam invita uxore.

Sed contra est quod dicitur I. Corinth. vii. ut nec etiam ad tempus vacent orationi conjuges, sine mutuo consensu à matrimonio abstinentes.

Præterea. Nullus potest facere licite quod est in præjudicium alterius, sine ejus voluntate. Sed votum religionis emissum ab uno conjugum est in præjudicium alterius, quia unus habet potestatem corporis alterius. Ergo unus sine consensu alterius non potest votum religionis emitte.

Respondet dicendum, quod nullus potest facere oblationem Deo de alieno. Unde cum per matrimonium consummatum jam sit corpus viri factum uxoris, non potest sine consensu ejus Deo ipsum offerre per continentie votum.

Ad primum ergo dicendum, quod lex humana considerat matrimonium, solum in quantum est in officium naturæ; sed lex divina, secundum quod est sacramentum, ex quo habet omnimodam indivisibilitatem. Et ideo non est simile.

Ad secundum dicendum, quod non est inconveniens majus bonum impediri per minus bonum quod habet contrarietatem ad ipsum, sicut etiam bonum per malum impeditur.

Ad tertium dicendum, quod in qualibet religione contrahitur matrimonium ad unam personam, scilicet ad Christum; cui tamen ad plura obligatur aliquis in una religione quam in alia. Sed matrimonium carnale, & religio-

gio-

gionis non sunt ad unam personam. Et ideo non est simile.

ARTICULUS II. 237

Utrum alter conjugum possit, altero invito, ante carnalem copulam religionem intrare.

AD secundum sic proceditur. Videtur quod nec etiam ante carnalem copulam possit unus conjugum, altero invito, religionem intrare. Indivisibilitas enim matrimonii pertinet ad matrimonii sacramentum, in quantum scilicet significat perpetuam conjunctionem Christi ad Ecclesiam. Sed ante carnalem copulam post consensum per verba de presenti expressum est verum matrimonii sacramentum. Ergo non potest fieri divisio per hoc quod alter religionem intrat.

2. Præterea. In ipso consensu per verba de presenti expresso unus conjugum in alterum potestatem sui corporis transfert. Ergo statim potest exigere debitum, & alter tenetur reddere: & ita non potest unus, invito altero, ad religionem transire.

3. Præterea. Matth. 6. xix. dicitur: *Quod Deus conjunxit, homo non separet.* Sed conjunctio quæ est ante carnalem copulam, divinitus facta est. Ergo non potest separari humana voluntate.

Sed contra est quod secundum Hieronymum (alium Auctorem in veteri prologo in Evang. Joan.) Dominus vocavit Joannem de nuptiis.

Respondet dicendum, quod ante carnalem copulam est inter conjuges tantum vinculum spirituale; sed postea etiam est inter eos vinculum carnale. Et ideo sicut post carnalem copulam matrimonium solvitur per mortem carnalem; ita per ingressum religionis, vinculum quod est ante carnalem copulam, solvitur: quia religio est quædam mors spiritualis, qua aliquis sæculo moriens vivit Deo.

Ad primum ergo dicendum, quod matrimonium ante carnalem copulam, significat illam conjunctionem quæ est Christi ad animam per gratiam: quæ quidem solvitur per dispositionem spirituales contrariam, scilicet per peccatum mortale: sed post carnalem copulam, significat conjunctionem Christi ad Ecclesiam, quantum ad assumptionem humane naturæ in unitatem personæ, quæ omnino est indivisibilis.

Ad secundum dicendum, quod ante carnalem copulam non est omnino translatum corpus sub potestate alterius, sed sub conditione; nisi interea alter conjugum ad frugem melioris vite convolvet. Sed per carnalem copulam completur dicta translatio, quia tunc

S. Th. Op. Tom. VI.

intra uterque in corporalem possessionem sibi tradita potestatis. Unde etiam ante carnalem copulam non statim tenetur reddere debitum post matrimonium contractum per verba de presenti; sed datur ei tempus duorum mensum, propter tria: primo ut interim possit deliberare de transiendo ad Religionem: secundo ut præparentur quæ sunt necessaria ad solemnitatem nuptiarum: tertio ne vitem habeat maritus datam, quam non suspicavit dilatam. (cap. Institutum caul. xxvii. quæst. 11.)

Ad tertium dicendum, quod conjunctio matrimonialis ante carnalem copulam est quidem perfecta quantum ad esse primum, sed non consummata quantum ad actum secundum, qui est operatio; & simulatur possessioni corporali: & ideo nec omnimodam indivisibilitatem habet.

ARTICULUS III. 234

Utrum mulier possit nubere alteri, viro suo ante carnalem copulam religionem ingressa.

AD tertium sic proceditur. Videtur quod mulier non possit nubere alteri, viro suo ante carnalem copulam religionem ingressa. Quia illud quod cum matrimonio stare potest, non solvit matrimoniale vinculum. Sed adhuc manet vinculum matrimoniale inter eos qui pari voto religionem intrant. Ergo ex hoc quod unus intrat religionem, alter non absolvitur à vinculo matrimoniali. Sed quædam manet vinculum matrimoniale ad unum, non potest nubere alteri. Ergo &c.

2. Præterea. Vir post ingressum religionis potest ante professionem redire ad sæculum. Si ergo mulier post alteri nubere, viro interea religionem, & ipse postea alteram ducere, rediens ad sæculum: quod est absurdum.

3. Præterea. Per Decretalem novam (cap. Non solum de Regularib. & transuentib. in VI.) professio ante annum emissã pro nulla reputatur. Ergo si post talem professionem ad uxorem redeat, tenetur eum recipere. Ergo neque per introitum viri in religionem, neque per votum datur mulieri potestas alteri nubendi.

Sed contra. Nullus potest alterum obligare ad ea quæ sunt perfectionis. Sed continentia est de his quæ ad perfectionem pertinent. Ergo mulier non arctatur ad continentiam ex hoc quod vir religionem ingreditur: & sic potest nubere.

Respondet dicendum, quod sicut mors corporalis viri hoc modo vinculum matrimoniale solvit, ut mulier nubat cui vult, secundum Apostoli sententiam (I. Cor. vii.) ita etiam post mortem spirituales viri per religionis ingressum, poterit cui voluerit nubere.

Da Ad